

SZEMELVÉNYEK

a kisújszállási református gimnázium évkönyveiből

1939-40

A tantárgyfelosztást és órarendet év elején és év végén is meg kellett változtatni, mivel a tanítás megkezdésekor a tanári kar két tagja katonai szolgálatot teljesített. . . . egy másik kartársunk a pünkösdi szünidő után vonult be katonai szolgálatra.

Szertárak állapota; A fizikai szertár állománya vétel útján 37 darabbal gyarapodott. A többek között beszereztünk. . . 10 db krokodil csipeszt, 10 db gumidugót . . .

A természetrajzi szertárt adományainkkal gyarapították: Kósa József vendéglős 1 db hullámos papagály, Boleman Dezső földbirtokos 1 db sólyom.

Ének- és zeneszertár: évi gyarapodás nem volt.

Harsányi Zoltán és Juhász Imre helyettes tanárokat a fenntartó testület szeptembertől kezdődően rendes tanárokká választotta .

A december hó 10-én megtartott jelvénytörzsi tornászversenyen... . . . vasjelvényt nyertek: Kovács László. . .

Az internátusi tanulók jutalmazására adott özv. Platz Ferencné 10 P, Köztisztviselők Szövetkezete 10 P, Schwarcz Béla 2 P

A köztartás céljára több ízben spenótfőzeléket küldött Szekeres Miklós helybeli földbirtokos.

Az internátusban naponként ötször étkeztek növendékeink, az ebéd hétköznap két, vasár- és ünnepnapokon háromtól ételből állt. A hústalan napokkal korlátozott húsos ételek mellett hetenként háromszor főtt, kétszer pedig sült tésztát és naponként különféle főzeléket kaptak. A napi kétszeri kávé október 5-én megszűnt, helyét tej váltotta fel, a délelőtti 11 órai süteményt szintén megkapták a gimnáziumban; 8 darab átlagosan 200 kg, súlyú saját hizlalású sertés most is s levágatott részükre .

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett tanulók: Fehér Elek, Kelemen Jámor Lukács, Szász Anna. . .

1940-41

Az iskolai évet, tekintettel Kelet-Magyarország egy részének vissza térésére, szeptember 16-án nyitottuk meg.

A tanév végén kaptuk a meglepető hírt, hogy Nemes Imre, az intézet rajztanára június 26-án váratlanul elhunyt.

A tantárgyfelosztást és az órarendet az év elején és az év végén többször is meg kellett változtatni, mivel a tanári testület több tagja katonai szolgálatot teljesített.

Az aradi vértanúk emlékünnepét október 6-án a z önképzőkör rendezte meg. Rajta Szabó Gergely VIII. o.t, szólt a nemzeti gyásznapról s állította mintaképp az ifjúság elé vértanúkat.

A rendkívüli viszonyok és a vonatközlekedés csaknem állandó korlátozása miatt ebben az évben nagyobb kirándulást nem tudtunk rendezni.

A tanári testület tagjainak iskolai és társadalmi munkássága:

Dr.Borbély András: Az igazgatótanács, a Budapesti Pszichológiai és Esztétikai Társaság, az Országos Sajtókamara, az Eötvös-Kollégium volt tagjai Szövetségének, a kisújszállási Kaszinó Egylet választmányának, a Move számvizsgáló bizottságának tagja.

Nemzetpolitikai összekötő. Ünnepi beszédet tartott márc. 15-én az iskolai ünnepélyen és a Baross Szövetségben.

László János: A kisújszállási hegyközség elnöke, beszédet tartott az Ifj. Segítőegylet febr. 8-i hangversenyén.

Nemes Imre: Az igazgatótanács tagja, kiállító művész, emléklapos százados, a bronz signum laudis, az I. , o , ezüst vitézségi érem, a Károly csapatkereszt, a bajor királyi kereszt tulajdonosa.

Szász Károly: A kisújszállási Városszépítő Egyesület fásítóbizottságának elnöke, a Kaszinó Egylet választmányi tagja.

Arany János Önképzőkör. Tagsági díj 80 fillér a rendes, 44 fillér a rendkívüli tagoknak.

Természetrajzi gyűjteményük csinos kiállításáért dicséretben részesültek . . . Durini János II. o. tanulók.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett hallgatók: Fehér Elek, Kelemen Jámor Lukács, Hargitai Ilona, Méhész Katalin, Szász Anna.

A felvételi- és vegyesdíjak összege 51 P . E díjak fizetése alól senki sem menthető fel. Szintén mindenkire kötelező a 10 órai kifli árának a megfizetése, a kifli ára félékenként kb. 6 P . A tandíj helybeli protestáns tanulóknak évi 56 pengő. . .vidéki más vallása nyilvános tanulóknak 80 pengő, más vallása magántanulóknak 100 P.

A vonaton való bejárásra az igazgató adhat engedélyt.

A rendes szüneteken kívül tüzelőanyag hiánya miatt február 4-7 -én szünetelt a tanítás.

Az ünnepélyek sorát az évzáró ünnepély zárta le, amely a templomban istentisztelettel kezdődött, s a gimnázium udvarán folytatódott. Itt az igazgató megemlékezett a Főméltóságú Kormányzó úr születési évfordulójáról, majd a magyar sorsból folyó kötelességekre hívta fel. tanulók figyelmét.

December hó 14-én a Sport kör jelvénytörző versenyt tartott, melyen vasjelvényt kaptak... ..a III.o-ból. Jónás Gy., Ormós E., Ováry J., bronz jelvényt kaptak: a III. o-ból Ováry J. .. ezüst jelvényt kaptak: a III.o-ból Kovács László.

Az intézet cserkészcsapata, a 203 sz. Bocskay cserkészcsapat, Kenyey Zoltán parancsnok vezetésével működik. Tagjainak száma 35, ebből újonc 6. 1941. nyarán a nehéz gazdasági viszonyok miatt tábor tartani nem lehetett. Valószínűleg ez lesz a helyzet nyáron is.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett tanulók: Kelemen Jámor Lukács, Hargitai Ilona, Szász Anna.

A tandíj a helybeli protestáns tanulóknak évi 76 P

A fegyelmi szabályok az iskola minden tanulója a szünidőben is kötelezők. Intézeten kívül álló egyesületnek (tehát sportegyesületnek sem) tagja középiskolai tanuló még a szünidőben sem lehet, oda el nem járhat! E szabályok ellen vétőktől az igazgató a felvételt is megtagadhatja.

Az internátusi díj 10 óra fizetendő, tehát tanévközi szünidőkért levonásnak helye nincs, még akkor sem, ha a növendék betegség címén bizonyos időt otthon tölt .

Az internátusba évközben csak kivételesen és méltánylást érdemlő esetekben vehetők fel növendékek.

A növendékek által hozandó tárgyak jegyzéke: Legalább 4 rendbeli fehérnemű, 1 párna, 3 párnahaj, 3 fehér lepedő, egy éjjeli takaró, paplan 3 paplanlepedővel (dunnát hozni nem szabad) 1 ágyterítő, 4 törülköző, 10 zsebkendő, 10 pár harisnya, téli és nyári időszaknak megfelelő tisztességes ruházat, ivó pohár lehetőleg alumíniumból, felvételi számmal ellátva,

fogkefe, fénymáz, hajkefe, fésű, szappan, a szekrény és az íróasztal bezárásához szükséges 2 lakat. A ruhába a felvételi számok bevarrandók.

A tanulók fehérneműiket és felsőruháikat maguk kezelik, a mosatásról maguk gondoskodnak, de az internátus vezetősége önköltségi áron úgy erről, mint azoknak javításáról gondoskodik. A mosatást azonban az internátus csak akkor vállalhatja, ha a szülők szerzik be a mosószappant. Minden növendék összes felszereléséről a szülők által is aláírt, két példányban kiállított leltárt készít .

1942-43

Az iskola vallásos és hazafias nevelése.

A rendkívüli viszonyok, amelyek között az iskolai év lefolyt, a nevelés fontosságát állították előtérbe. A totális háború erőfeszítései, a politikai és társadalmi életben érvényesülésre törekvő eszmék s a hatásuk nyomán végbemenő változások új embertípust alakítanak ki. Bármilyen mélyrehatók is ezek a változások, bizonyos, hogy az emberiség igazi fejlődése a jövőben is, mint ahogy a múltban is történt, valláserkölcsei és nemzeti alapon történhetik. Ha az ember e kettős alapról letér, bármennyire büszkélkedik is a technika terén elért nagyfokú haladásával, emberi mivoltában nem emelkedik, nem tökéletesedik, hanem feltartóztathatatlanul süllyed lefele . A háború élesen állítja elénk ezt a tanulságot , de egyúttal legkorszerűbb feladatként parancsolólag jelöli meg az iskola számára, hogy a krisztusi tanítások szellemében formálja a fogékony lelkeket, oltsa beléjük és erősítse meg bennük a Teremtőbe vetett bízó és alázatos hitet, a szeretetet, mely résztvevővé és érzővé tud lenni mások iránt, az odaadás készségét, mellyel képességeinket a jónak és nemesnek a szolgálatába állítjuk.

Mindennek a munkálását egész éven át nem tévesztettük szem előtt. Ezért nyitottuk s zártuk be istentisztelettel az évet és az egyes szorgalmi időszakokat. Napi munkánkat is énekléssel, bibliaolvasással és imádkozással kezdtük és hálaadó imával fejeztük be. Vasárnaponként tanári vezetés mellett istentiszteleten vettek részt növendékeink. A melegebb hónapokban a templomban, télen pedig az intézet dísztermében tartott külön ifjúsági istentiszteleteken hallgatták az Igét, s járultak úrvacsoraosztáskor az Úr asztalához. Március 13-án és 14-én csendes napot tartottunk, amelyeken a fiukkal Kiss Antal debreceni, és Szabó Dániel budapesti ifjúsági lelkészek, a leányokkal Veres Etelka S. D. G. titkárnő foglalkoztak.

A konfirmálásra jelentkező növendékeket Sajtos Imre vallástanár készítette elő. Az ünnepélyes konfirmálás és az egyház közösségébe való felvétel áldozócsütörtökön ment végbe.

Ebben az évben a következők konfirmáltak: Bagossy Sándor, Balogh István, Bencze László, Csipő Kálmán, Debreczeni József, Kelemen Jámor Lukács, Kiss Jenő, Lazányi Sándor, Lévai Zoltán, Lipták Mihály, Miskolczi Lajos, D. Nagy Lajos, Nagy Tibor, Nánási Endre, Ormós Endre, Palágyi Gábor, Pap László, Pardi Béla., Rákosi Győző, Soós Géza, Szabó István, K. Szabó Károly, Szűcs Tamás, Tar Lajos, Vitos Béla, Elek Ilona, Hargitai Ilona, Méhész Katalin, Szász Anna IV .o. tanulók, összesen 29-en.

A vallásos nevelést szolgálta a Bethlen Gábor kör és a Biblia kör is. A vallásos neveléssel szorosan egybefonódott a hazafias nevelés. Földrajzi helyzetünk, a háborúban való részvételünk amúgy is nemzeti létünk nagy kérdéseire és történelmi hivatásunkra irányította figyelmünket ráeszméltetvén arra is, hogy addig van jogunk a Kárpátok medencéjére s az önálló nemzeti életre, míg rendeltetésünknek eléget tudunk tenni. Nehéz és sok áldozatot kíván a magyar sors, de betöltésére meg van bennünk minden testi és lelki képesség. A külső és belső front összhangja, a messze keleten küzdő honvédeink dicsőséges helytállása igazolja, hogy az országmegtartó nemzeti erények ma is töretlen erővel élnek s hatnak a lelkekben. Honvédeink önfeláldozó hősiessége s rendíthetetlen kitartása megfejtí elöttünk a titkot, miért

tudott annyi veszedelem között is megmaradni a magyarság, s míg egyrészt megerősíti bennünk a jobb magyar jövőbe vetett hitet, másrészt fokozottabb munkára, ernyedetlen kitartásra s a magyar sors maradéktalan vállalására buzdít.

Az egyes órák, tantárgyak, ünnepélyek és megemlékezések bőven adtak alkalmat, hogy e gondolatok szellemében ébren tartsuk és fejlesszük növendékeinkben a nemzeti érzést és öntudatot, az áldozatokra is kész kötelességteljesítést.

A háborús viszonyok, az utazási és ellátási nehézségek miatt nagyobb kirándulásokat ebben az évben nem rendeztünk. Önképzőköri munkásságunk csúcspontját jelentette az 1943. április 3-án a városi Vigadóban rendezett Honvédest. műsora a következő volt: 1. Gyóni Géza: Csak egy éjszakára..Kodály Zoltán: Székelyfonó c. daljátéka, előadták a gimnázium növendékei . . .előadásunkat megismételtük május 8-án Kenderesen, május 9-én pedig Turkevén.

December 18-án tornász jelvénytörző versenyünk volt, melyen vasjelvényt kaptak. . . .IV. o-ból Nagy T., Lazányi S . , Bronz jelvényt kaptak ...Ormós E., Gerő Gy....ezüst jelvényt kaptak. . .Óvári. J.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett tanulók : Kelemen János Lukács

A tandíj a helybeli protestáns tanulóknak évi 100 P

A 80 tanuló befogadására alkalmas internátus a gimnáziummal szemben lévő 2400 négyszögletes, fásított telken épült emeletes, modernül berendezett, vízvezetékekkel ellátott épületben van elhelyezve.

Ez idő szerint az alább felsorolt díjak fizetendőek:

a) Felvételi díj címén a folyamodás alkalmával beküldendő 10 P, mely azonban fel nem vétel esetén visszaadatik.

b) Évi ellátási díj 1000 P, testvéreknek 50 P-vel kevesebb. Az ellátási díj havi részletekben is fizethető előlegesen és minden hó 5-ig az internátus pénztárába. Aki a díjakat nem fizeti pontosan, attól a havi fizetési kedvezményt megvonjuk, s nagyobb késedelem esetén a növendék ellátására sem tarthat számot.

c) Az orvosi díj egész évre 10 P, melynek fele szeptember 10-ig, másik fele pedig február 10-ig fizetendő be .

Betegség esetén gyógyszerek és egyéb kiadások, valamint járványos és ragályos betegség fellépése esetén a külön orvosi díjak és ápolási költségek a szülőket terhelik.

A felsorolt díjakon kívül az intézet semmi más díjat nem szed.

Az ellátás csak tanítási időben jár, karácsonyi és húsvéti szünet alatt, vagy járványszünet alkalmával az intézetben nem tartózkodhatnak a tanulók .

Az intézet fenntartja magának a jogot, hogy a gazdasági értéktelődés esetén a díjakat másképpen állapíthassa meg.

1943-44

Az évet a miniszteri rendeletnek megfelelően november 3-án nyitottuk meg. Az iskola munkája, mivel a gimnázium épületét katonai beszállásolásra vette igénybe a hatóság, március 29-én fejeződött be. A rendkívüli helyzet miatt az évvégi összefoglalások is elmaradtak.

. . . a tanév késői kezdete s korai vége, a légiriadók, a személyi változások, a bejáró tanulók számának emelkedése, gyakori vonatkésések nagy mértékben zavarták.....

A magyar nyelvi írásbeli dolgozatok címei:

IV. osztály. Hogyan készülődtek békeidőben egy falusi lakomára?

V . osztály: Hogyan menekültem meg a mohácsi csatából?

VI. osztály: Hogyan befolyásolják a háborús viszonyok a gazdasági javak forgalmát?

Pólya Lajos helybeli földbirtokos I05 szalmazsák megtöltésére elegendő szalmát adományozott az internátus részére

A háborús idők is éreztették hatásukat, s a késői évkezdet, illetőleg zavarórepülések miatt az önképzőkör szokásos nyilvános ünnepélyeit nem tudtuk megtartani.

Február 20-án tornászjelvény-szerző versenyt rendezett, melyen vasjelvényt kaptak, . . . az V. o-ból Bencze László

Ifj. Aero kör háziversenyt tartott május 7-én. A nem éppen kedvező időben Vadas Jenő és Varga Dezső modelljei figyelemreméltó eredményt értek el; mindkettőjük modellje három percen túl repült, s így aranyjelvényt szereztek. Ugyancsak ők képviselik a kört a júniusi debreceni körzeti versenyen.

Rendkívüli tárgyak. *Német társalgás.* . . . V. osztályból Bagossy Sándor, Lazányi Sándor, Soós Géza, . . . *Vívás.* . . . Az V. osztályból Debreczeni József, Lipták Mihály, Soós Géza, . . .

Kiváló tanulásként és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett tanulók. . . . Kelemen Jámor Lukács, Szűcs Tamás, Hargitai Ilona, Szász Anna.

Javítóvizsgálatot tett 1943. szeptemberben: a IV. o-ból: Balogh Zsigmond történelem 3, Borbarát Béla latin 3, Hüttl Pál mennyiségtan 3, Óvári József latin 3, Décsei Sándor magántanuló mennyiségtan 3.

Különbözeti vizsgát tett: Tóth Lajos I-IV. polgári iskolai bizonyítvány alapján.Kiss László reálgimnáziumi IV.o. bizonyítvány alapján.....Balogh Gyula ... Kiss Éva....Szwarcz Ildikó....Spitzer Juliánna.... I-IV.o. polg. iskolai bizonyítvány alapján.

A tandíj a helybeli protestáns nyilvános tanulóknak évi 100 P.. . Valószínű azonban, hogy a tandíj változni fog.

1944-45

A tanév kezdetét baljós előjelek előzték meg. Augusztus második felében és szeptember elején mindennapos volt az angolszász és orosz berepülés és légitámadás. A német keleti front összeomlása, Romániának fegyverszüneti kérése, majd Németország ellen való fordulása mindenki előtt kétségtelenné tette, hogy a háború rettenetes vihara hazánk földjén pusztító erővel zúg át, ha idejében le nem vonjuk a háborús helyzetből a ránk nézve logikus következtetést: minél hátrabban követjük Finnországot, Bulgáriát és Romániát példáját, annál inkább megrövidítjük népünk szenvedését, pusztulását, annál jobban biztosítjuk hazánk jövőjét és függetlenségét.

A német fasizmusnak azonban a hazaáruló belső bitangok segítségével sikerült a magyar nép többségét megakadályozni a háborúból való kiválásban. Ilyen körülmények közt a Szovjet-Új Vörös Hadsereg mint ellenség volt kénytelen hazánk földjére lépni. A politikai helyzet ilyen alakulása befolyással volt az iskola életére is. A tanév kezdetén, szept. első napjaiban kitűnt, hogy a viszonyok nem engedik meg az eredményes munkát. Az állandó légiriadók mellett nyugtalanítólag hatott az Erdélyből menekülő lakosság végeláthatatlan sora. A tanulók többsége vidéki volt, így részben a légitámadás lehetősége, részben más aggodalom miatt sok vidéki szülő otthon tartotta gyermekét. Az internátusba felvett 90 növendék közül 36 jött be. A vonaton bejáró tanulók a vonatközlekedés bizonytalansága miatt nem tudták az előadásokat látogatni. Mivel a gimnázium óvóhelyét a német katonaság nem engedte használni, az aggodalmaskodó szülőknek a tanári kar is azt tanácsolta, hogy a mindegyre válságosabbra forduló helyzetben tartsa otthon gyermekét. E körülmények arra indították a tanári kart, hogy a tanítást az igazgatótanács hozzájárulásával szept. 15-én abbahagyja.

Az internátusi és vonaton bejáró növendékek hazamentek, de a tanárkar mégsem akarta, hogy a helybeli tanulók tétlenkedjenek, ezért délutánonként rendszeres foglalkoztató

órát tartott az internátusban csökkentett óraszámmal. Szept. 29-én azonban ezt a munkát is abba kellett hagyni, mert az egyre közeledő arcvonallal minden tanítást lehetetlenné tett.

A Vörös Hadsereg csapatai okt. 8-án érték el városunkat, s a német csapatok egy éjszakai harc után kivonultak a városból. Az első szovjet roham gyorsan keresztülment a városon, a gimnázium épülete az első harcokban több találatot kapott.

Október 13-14-én. egy visszaforduló német csapat újra utcai harcok színhelyévé tette a várost. A németek behatoltak ugyan a város egy részébe, de az oroszokat nem tudták visszaszorítani, sőt két nap múlva maguk voltak kénytelenek visszavonulni. Sok ház kigyulladt, és leégett közben a református templom tornya is, valamint a templom teteje. Tűz támadt több helyen a gimnázium épületében is. A tanári könyvtár, és a benne elhelyezett régiségtár, ifjúsági könyvtár, igazgatói iratok megsemmisültek.

A makacs német védekezés a Tisza-vonalán városunkat heteken keresztül fő hadművelleti területté tette, s a városban feltorlódnak a katonaság az iskolák épületeit is lefoglalta.

November folyamán az orosz városparancsnokság előzékenysége lehetővé tette az internátus és gimnázium épületének katonaságtól való mentesítését, s így gondolhattunk az iskolai munka megindítására. Az egyre hidegebb időjárás miatt a gimnázium épülete alkalmatlannak bizonyult iskolai célokra, mert a harcok alatt az ablakokat és fűtőberendezést olyan súlyos rongálódások érték, hogy azok rendbehozatalára nem is lehetett gondolni. Ezért iskolai célokra a Diákokotthon négy termét rendeztük be, és a tanítást nov. 23-án megkezdjük. Délelőtt a IV-VIII. o., délután az I-IV.o, növendékei tanultak egyelőre csökkentett óraszámmal. A fűtőanyaghiány 4 tanterem használata mellett is bekövetkezett. Az iskolát a város vezetősége segítette meg olyanképpen, hogy a városi ligetben kivágott fából utalt ki 20 mázsá fát. Fogat hiányában a kiutalt fát a felsős növendékek szállították be kézikocsikon. A fűtőanyag további biztosításáról a ref. egyház gondoskodott. A szükségletnek megfelelő mennyiségű akácfa utalt ki az iskola számára a temetőből és a tüzelő hazaszállításáról is gondoskodott.

A tanórákat csak részben tudták ellátni a karnak városunkban maradt tagjai, név szerint Janó István igazgató, Hársing István, Juhász Imre, László János, Sajtos Imre rendes tanárok, ezért az igazgatóság igénybe vette a tanításra önként vállalkozó Ari Sándor szolnoki kereskedelmi iskolai r. tanárt, Csoma Erzsébet nagyváradai ref. leánygimnáziumi r. tanárt, Kiss Tamás nagyváradai ref. hitoktató lelkészt, Hofmann Károly ny, gimn. tanár c. igazgatót.

A tanári kart aztán dec. 9-én kiegészítette Kényey Zoltán r. tanár, ki október. 6-án távozott városunkból Egerbe, de okt. 7-én a Tisza vonalán már nem tudott visszajönni, így csak az oroszoknak Egerbe való bevonulása után tudott hazatérni. Szolgálatát dec. 12-én kezdte meg. Fekete István s. lelkész önként vállalkozott az ének tanítására december folyamán. Oláh Károly ny. testnevelési tanár január 3.-án szintén szolgálatba állott. Nagy Dezső Budapest felszabadulása után hazatért és márc. 25-én elfoglalta tanszékét, ezzel. Fekete István s. lelkész alkalmazása véget ért. Ápr. 9-ápr. 28-ig a rajz tanítását Korda Béla festőművész végezte. Ápr. 28-án tért vissza katonai szolgálatából Rákossy Zoltán r. tanár, s így a rajz tanítását Korda Béla-tól átvette. Kiss Tamás vallásoktató lelkész március 14-i eltávozásával óráit részben felosztottuk, részben Zsoldos István ref. lelkész, földrajz-történelem szakos tanárjelölttel töltöttük be.

A tanítás eredményesebbé tétele végett a karácsonyi és húsvéti szünetet 6-6 napra csökkentettük.

A húsvéti szünetet használta fel az igazgatóság a gimnázium épületének olyan mérvű rendbehozatalára, hogy a tanítást a szünet után az ősi épületben lehessen folytatni. Anyag-, pénz- és munkaerő hiányában már-már kétségesnek látszott a terv kivitele, mikor a Magyar Kommunista Párt helyi szervezete és az Építő Iparosok Szövetkezete tudomást szerezve az

iskola nehéz helyzetéről, az igazgatóság segítségére sietett. A munkások lelkes serege 4 nap alatt végezte el ezt a munkát, amelynek elvégzését hosszú hetekre terveztük.

A közönség ilyen szép megsegítése tette lehetővé, hogy az intézet április 11-én újra elfoglalhatta régi épületét és újra délelőtt folytathatta a tanítást mind a nyolc osztályban. A régi hajlékba való visszatérést ifjúsági istentisztelettel tettük ünnepélyessé, és az igazgató tartott alkalmi beszédet az ifjúságnak.

A tanulók vidékről mind többen tértek vissza az iskola székhelyére és igyekeztek bekapcsolódni az iskolai munkába, Amennyire örvendetes volt növendékeink visszatérése az iskola benépesedése szempontjából, éppoly nehéz feladat elé állította a tanárkart a tanítás eredményessé tétele szempontjából. Az újon visszatért tanulók a tanulásból való kényszerű kikapcsolódás hosszú hónapjai miatt nemcsak a folyó tanév anyagával nem voltak tisztában, hanem az elmúlt 1943/44. csonka tanév mulasztásait sem tudták pótolni. A tanári kar a január, február, március hónapban visszatérők részére ápr. 9-re felvételi vizsgát tűzött ki. A felvételi vizsgák ápr. 9-10. napjain végbe is mentek, de a vizsgák eredménye sem nyugtatta meg a tanári kart, mert a növendékek tudása a már elvégzett anyagban bizonytalan volt, az elmúlt tanév hiányait pedig egyáltalán nem tudták pótolni. Ez a körülmény, valamint a tanulók április folyamán való újabb csoportos visszatérésére újra felvetette a tanulás eredményesebbé tételének a kérdését. E kérdésben az igazgatóság megkereste a Tankerületi Főigazgatóságot és kifejezte azt a felfogását, hogy a tanulóknak az iskolai munkába később való bekapcsolódására tekintettel a tanítás eredményességét csak úgy látja biztosítotttnak, ha a szaktanári útmutatásra szoruló növendékei részére tanfolyamot rendez az iskola. Ebben az esetben a tanulók nemcsak a jelen tanév anyagát ismételhetik át, hanem az elmúlt csonka tanév elmarad tananyagát is pótolhatják. A tankerületi Főigazgatóság az igazgató kérésének eleget tett. Az igazgatóság általános szülői értekezleten a szülőkkel is megvitatta a kérdést, és az értekezlet általános helyeslés mellett a tanfolyam megtartása mellett döntött. A tanfolyamon résztvevők száma 105 volt. A tanfolyam május 2-án nyílt meg és a testnevelés, ének kivételével minden tárgyat tanított csökkentett óraszámú délutáni órákban. A tanfolyam megtartása többlet-munkát jelentett a tanároknak, de különösen a tanulóknak. A megfeszített munkának meg lett az üdvös eredménye, mert a szaktanári magyarázat, útbaigazítás egyrészt sok felesleges vesződségtől szabadította meg a tanulókat, másrészt több növendékünknek lehetővé tette a folyó tanév elvégzését olyan módon, hogy szept. 1-én felkészülten állhat vizsgára.

A tanári testületben az év folyamán több személyi változás történt. . . . Janó István igazgató március végén a változott viszonyokra való tekintettel állásáról lemondott s helyébe az újra szervezett igazgatótanács Juhász Imre tanárt választotta meg, ki tisztségét április 1-én vette át.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanárkartól dicsérettel kitüntetett tanulók . . . Kelemen Jámor Lukács. . .

A háború pusztításai a gimnázium épületét sem kímélték meg. Jelentősek a külső és belső rongálódások. Az épület külső sérülései közül legjelentősebbek a tetőzetnek bomba és lövedék okozta több helyt való megsérülése, valamint a falaknak ágyúlövedék által való szintén több helyt történt megrongálódása. E sérüléseket kellő fedezet hiányában csak olyan mértékben tudtuk megjavítani, hogy egyrészt a tetőzet és a mennyezet további pusztulását megakadályozzuk, illetve a tantermeket tanulásra alkalmassá tegyük. Az épület belső sérülései közt legjelentősebb két tanteremnek teljes, két másik tanteremnek részben való leégése. E termék helyreállítása, új ajtókat, ablakokat, padlózatot igényel, s így a ma anyag és szén hiányában javításuk nem lehetséges.

Az iskola belső rongálódásaihoz tartozik .felszerelésének nagymértékű elpusztulása, A. leégett tanári könyvtár helyiségében nemcsak a könyvállomány semmisült meg, hanem a németek által ebben a helyiségben felhalmozott Múzeum és igazgatói iroda és egyéb szertári

anyag. Az intézet többi szertárai is annyira tönkrementek, hogy a tanév folyamán csak a használható anyagok kiválogatása történt meg., a leltározás munkája a szünidőre és a következő tanévre maradt. Az iskolai felszerelések leltározásai és értékelése ezért elmaradt.

1945-46

Az új iskolai év második napján vettük a gyász hírt Hársing István kartársunk elhunytáról.

A távollevő és munkába nem állítható kartársak hiányát a tanárkar erősen érezte, és egész év folyamán heti 20-26 óraszámmal kellett dolgoznunk.

Az intézet szertárait csaknem 100 %-os veszteség érte a háborús események következtében.

Az Ifjúság munkája.

Arany János önképzőkör. Vezető Borók Imre ó. a, tanár, Rendes tagok a gimn. V-VIII. o, tanulói. Gyűlésen a tagok szépirodalmi és tudományos munkákat mutattak be és bíráltak meg. A kör tagjai a város közönsége előtt a Városi Vigadóban nagy sikerrel mutatták be 1945. dec. 22-én Kisfaludy Károly: "Kérők", 1946. márc. 4-én pedig Molière: "Fösvény", c. vígjátékát. Ebben a tanévben indította meg a kör ifjúsága először ízlésesen kiállított faliújságját. A kör vagyona a pénzromlás miatt értéktelenné vált.

Sportkör. Vezetője Porcsalmi Lajos testnevelési tanár. A sportkör szeptemberben alakult meg. Ifj. elnök Szappanos Béla VIII. o. Alelnök Sajtos Jenő VII. o.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérettel kitüntetett tanulók....Kelemen Jámbor Lukács, D.Nagy Lajos.....

A tanulók névsorában az I. oszt , helyett: "Ált. isk. V . osztálya" szerepel.

1946-47

Mindjárt a tanév elején, szeptember 22-én szomorú szívvel vettük a hírt Diákotthonunk vezető tanárának, Karácson Bélának elhunytáról.

Kisebb helyi kirándulások mellett május 27-28. napjain 65 növendékkel jól sikerült kirándulást tettünk Budapestre . Dr . Kovács Kálmán a Közlekedésügyi Minisztérium elnöki osztályának vezetője jóindulati támogatása segítségével nemcsak kedvezményes vasúti jegyet tudtunk szerezni, hanem kieszközölte a fővárosi népi kollégiumokban. való ingyenes lakásunkat és ellátásunkat , valamint két teherautó rendelkezésünkre bocsátásával lehetővé tette az újpesti Magyar Pamutipar Rt. , a Ganz-hajógyár és Aquincum megtekintését rövid két nap alatt. Megnéztük az érdekes és igen tanulságos közlekedési kiállítást, majd két óras sétahajózáson is részt vettünk. Amilyen szomorú szívvel látták növendékeink szép fővárosunk romjait, ugyanolyan jóleső érzéssel tapasztalták, hogy az újjáépítés nem remélt ütemben folyik, úgy a közlekedés, mint a gyáripár terén is.

Arany János önképzőkör: Vezető: Juhász Imre igazgató. Rendes tagok a gimnázium V-VIII. oszt, tanulói. Elnök: Kelemen Jámbor Lukács VIII. o. t. Titkár: Kovács Barna VIII. o. t. Főjegyző: Pálfi Zoltán VIII. o. t. Pénztáros: Debreceni József VII. o. t. Tanév elején. a kör választmánya működési programot dolgozott ki, majd a tervezet kivitelezéséhez látott hozzá. A kör munkásságának kiemelkedő mozzanatai a következők voltak:

1. A kör tagjai számára olvasótermet rendezett be s itt napilapok, folyóiratok, tanítva szórakoztató könyvek, társasjáték álltak a tagok rendelkezésére.

2. Külön szakosztályokra való bomlás helyett az egyes önképzőköri gyűléseknek adtak irodalmi, történelmi, természettudományi stb. jelleget s a kiemelkedő, jól sikerült műsorszámokat nyilvános önképzőköri ülés formájában is előadták a tagok az összes városi ifjúsági önképzőköri ülés formájában is előadták a tagok az összes városi ifjúsági szervezet bevonásával. A MADISz színpadán két ízben szerepelt önképzőkörünk nyilvános üléssel, első alkalommal Kuruc-est, másodszor pedig Kodály emlékest keretében.

3. Továbbfejlesztette a kör a színjátszók társaságát s városunk közönsége előtt nagy népi hangverseny keretében mutatkozott be november 9-én a városi vigadóban a következő műsorrall: Gárdonyi Zoltán: Magyar suite. 2. Veress Sándor Csángó népdalfeldolgozások. 3. Görög Ilona székely népballada. G... Kodály-dalok. 5. Tánc. Magyar nemzeti négyes. 6. Kerényi György: Mátyás király házassága, népi daljáték. Népi hangversenyünket előadtuk Karcagon és Mezőtúron is, így nemcsak a magyar népi ének- és zenekultúrának tettünk nagy szolgálatot, hanem termékeny kapcsolatot teremtettünk két református testvérgimnázium ifjúságával is. A karcagi ref. gimnázium Petőfi Sándor Önképzőköre december 10-én viszonzta látogatásunkat nyilvános irodalmi ülés tartásával a vigadóban. A modern magyar irodalom kiemelkedő nagyságairól tartott és szavalatokkal élénkített előadások élénk vitát váltottak ki két önképzőkör ifjúságából. A mezőtúri ref. gimnázium önképzőköre március 26-án látogatott el hozzánk s a vigadóban előadta Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde c. drámai költeményét. Mind a növendékek minden elismerést megérdemlő felkészültsége, mind a díszletek káprázatos szépsége felejthetlenné tették számunkra a mezőtúri diákok vendégszereplését.

4. A kör tagjai az elmúlt tanévben is kiadták ízléses faliújságjukat s ezzel is sok kellemes percet szereztek az egész tanulói ifjúságnak.

A kör vagyona az év végére 137.39 forintra emelkedett.

Ifjúsági Segélyegylet. Vezetőtanár: dr. Borók Imre r. tanár, Alapító tagok száma 435. Minden beiratkozott tanuló tagja az egyesületnek és évi 2 forint tagági díjat fizet. A tankönyvekre vonatkozó rendelkezések értelmében minden tankönyvet ki kellett selejtezni, vagyonunkat pedig az infláció tette tönkre.

A tagdíjakból és a kisebb adományokból befolyt összegből tankönyveket szereztünk be és kisebb tandíjsegélyeket osztottunk ki. Az egyesület vagyona 55 darab tankönyv, 559,40 Ft. értékben és 136.52 Ft. Összes vagyonunk tehát 695.92 Ft.

Sportkör. Vezetője Porcsalmi Lajos testnevelési tanár. Március 2-án gimnáziumunk kosárlabda csapata Karcagon szerepelt az ottani gimnázium csapata ellen. Első csapatunk vereséget szenvedett, míg második csapatunk győzött.. Veres József, Borbarát Béla.. Március 16-án a kosárlabda csapat Budapestre utazott, hogy Lengyelország és Magyarország kosárlabdázóinak játékát megismerve az ott látottakat hasznosíthassa.

Kiváló tanulásukért és jó magaviseletükért a tanári kartól dicsérlettel kitüntetett tanulók: . . . Horváth Károly, Kelemen Jámor Lukács, Nagy Endre, D. Nagy Lajos....

Javítóvizsgálatot tett 1946. augusztusában: . . . a VII. o-ból Balogh István, Palágyi Gábor, Papp László, Pardy Béla mennyiségtan 3.

Felvételi vizsgát tett 1946. augusztusában. . . Horváth Károly hadapród iskola II, évfolyam bizonyítványa alapján gazd.ism. 1, latin 2.

Magánvizsgát tett 1946. augusztusában: . . . VII. o. jelesen Horváth Károly. . . 1947, júniusban: VII. o. jól Hargitai Ilona, Kiss Éva, Pál Eszter, VIII. o-ból túlnyomóan elégséges Balogh Elek, Kiss László.

Az írásbeli érettségi vizsgákat 1947. évi május hó 19-21. napjain, a szóbeli vizsgákat június hó 24-28. napjain tartottuk. A vizsgák elnöke: Magyar Kálmán a debreceni ref. gimnázium igazgatója, kormányképviselő: dr. Szabó István a debreceni egyetem rendes tanára volt.

Rendes érettségi vizsgát tett 40 tanuló, közöttük 3 ismétlő, akik közül az egyik államfői kegyelemmel másodszor ismételte meg az érettségi vizsgát. Az egyházi főhatóság engedélye alapján természetből javítóvizsgát tett egy tanuló.

Az írásbeli tételek voltak: A magyar nyelvből és irodalomból: a) A magyar valóság feltárása a két világháború közötti regényköltészetünkben. b) A magyar jobbágy- és munkásmozgalmak története. Az irodalmi tételt 31, a történelmit 9 tanuló dolgozta ki. Eredmény: 11 jeles, 14 jó, 14 elégséges, 1 elégtelen.

A francia nyelv- és irodalomból: Madame Bovary: 13, Une nuit 14., devant lui. Fordítás franciáról magyarra és szabad fogalmazás Mes plans de vacances címmel. Eredmény: 5 jeles, 13 jó, 20 elégséges, 2 elégtelen.

Az írásbeli vizsgák alapján a vizsgálóbizottság szóbeli vizsgálatra bocsátotta mind a 40 vizgázót. Ezek közül kitüntetéssel érettség: Horváth Károly, Kelemen Jámor Lukács. Jelesen érettség: Nagy Endre, D. Nagy Lajos, K. Szabó Károly. Jól érettség: Csípő Kálmán, Csiszár Erzsébet, Elek Ilona, Gerő János, Hercegh Erzsébet, Kovács Barna, Lévai Zoltán, Mészáros Katalin, Pálfi Zoltán, Pálos Gizella, Süveges Ignác, Szabó Eszter, Szűcs Tamás, Tóth Lajos, Veress József, Wolf Erzsébet. Érettség: Balogh Elek, Borbaráth Béla, Kajó Imre, Kiss László, Kmetz Imre, Kollát István, Kun József, Lengyel Oszkár, Lipták Mihály, Mervai Ödön, Palágyi Gábor, Papp László, Sajtos Jenő, K. Szabó Gyula. Tímár Piroska, Varga Dezső. Sikeres javítóvizsgát tett: Bangó István természetből. Egy tárgyból elégtelen osztályzatot nyert s így 1947. szeptember havában a debreceni ref. kollégium gimnáziumában tartandó javító érettségi vizsgálatra utasított 3 tanuló.

Iskolai díjak: Felvételi és vegyes díj 35 Ft, tandíj 100 Ft, fűtési díj 20 Ft, épületfenntartási díj 20 Ft.

A felvételi és vegyes díjak teljes összegben, a többi díjnak legalább a fele beírás alkalmával befizetendő. Köztisztviselők, munkások és 10 holdnál kisebb földbirtokkal rendelkezők gyermekei igazolt szegénységük esetében tanulmányi eredményeikhez képest s az erre előírt összeg keretén belül tandíjmentességben vagy tandíjmérséklésben részesülhetnek.

A ruházkodás. Az intézeti magyaros ruha ünnepélyek és kirándulások alkalmával kötelező. A ruha bárhol beszerezhető, azonban az előírástól eltérő nem lehet. Méltányosságból a régi ruhák viselhetők, ha azonban a tanuló a tanév folyamán új ruhát kap szüleitől akkor kötelesek az egységes szabású öt zsinórral ellátott sötétkék színű magyaros diákruhát beszerezni, mely takarékosági szempontból is előnyös. Az intézeti jelvénnel ellátott Bocskai-sapka azonban kivétel nélkül kötelező minden tanulóra nézve, úgyszintén a testnevelői órákon előírt tornacipő, tornanadrág, és tornatrikó.

Öltözködési szabályok a bejáró leánytanulók részére. Úgy az iskolában, mint az utcán és az iskolai étellel kapcsolatos alkalmakkor szigorúan kötelező az előírt ruha viselése.

Az előírt ruha: Díszruha ünnepélyek és kirándulások alkalmával sötétkék színű magyaros egyenruha az előírás szerinti szabással és zsinórozással, fehér gallérral és kézelővel. A nyári díszruha világoskék, magyaros hímzéssel előírás szerint. Iskolaruhának használható csíkos matrózbélű, hossza ujjal lerakott, térdén alul érő sötétkék alj. A cipő fekete vagy barna lehet, a harisnya csak sötétszínű. Az intézeti jelvénnel ellátott Bocskai-sapka a leánytanulóknak kivétel nélkül kötelező. Testnevelési órákon az előírt tornacipő, tornaruha szintén kötelező.

Az iskolában fülbevalón kívül más ékszert viselni tilos. A haj ne árnyékolja

a szemet, az arcot, csattal vagy fésűvel legyen lefogva. Azok a leánytanulók, akik ezeket a szabályokat nem tartják meg, példás magaviseletet nem kaphatnak, amennyiben felszólításra sem alkalmazkodnak a szabályokhoz, a bejárástól eltiltatnak.

A gimnáziummal szemben levő 2400 négyszögöles telken épült emeletes internátus ismét 80 tanuló befogadására készül fel. Rendbe hozott berendezése, nyári beszerzéseik lehetővé teszik, hogy növendékei majdnem békebeli ellátásban részesüljenek.

Tanulmányi előmenetelüket 1 vezetőtanár és 2 felügyelőtanár állandó ellenőrzése és segítsége biztosítja.

Az internátusban elhelyezkedni óhajtó tanulók, amennyiben felvételüket még nem kérték, ezirányú kérvényüket mielőbb adják be az internátus vezetőségének.

Ellátási díj a következő tanévben is készpénz és természetbeni lesz. Készpénzben évi 1000 forint fizetendő. Természetben 100 kg kenyérliszt, 44 kg 0-ás liszt, 20 kg zsír, 10 kg szalonna, 5 kg cukor és 150 tojás lesz. Úgy a készpénz, mint a természetbeniek indokolt esetben havi előleges részletekben is fizethetők.

Fizetendő ezenkívül 20 Ft felvételi és 20 Ft orvosi díj.